

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar över betänkandet av utredningen för ett stärkt civilsamhälle SOU 2016:13

Riksteatern har tagit fram sitt remissvar i nära samverkan med de organisationer som tillsammans bildar Ideell kulturallians.

Palett för ett stärkt civilsamhälle inleds med en väl genomarbetad beskrivning av civilsamhällets roll i demokratin och samhället samt dess betydelse för tillit och social samanhållning.

Genom tilläggsdirektivet fick utredningen en bredare belysning av det civila samhället som helhet. Tyvärr gavs inte extra tid eller utökade resurser och till skillnad från "Demokratiutredningen" inget utrymme att ta fram oberoende forskningsrapporter som kunnat medverka med fördjupad kunskap. Delar av demokratiutredningens rapporter lyfts in i civilsamhällsutredningen och bidrar i begränsad omfattning.

Finansieringsfrågan ingick inte heller så ibland haltar utredningen då vissa logiska luckor uppstår när bedömningar och förslag presenteras.

Riksteatern har valt att i sin helhet ställa sig bakom det remissvar som vi medverkat till att ta fram inom Ideell kulturallians. Riksteaterns synpunkter nedan på de enskilda föreslagen är med andra ord identiska med de bedömningar som lämnas in av Ideell kulturallians.

Nedan följer Riksteatern bedömningar och synpunkter på de enskilda förslagen.

4.1.4 Att företräda en grupp – civilsamhället som röstbärare och opinionsbildare

Bedömning: Det offentliga Sverige, på såväl statlig som regional och lokal nivå, bör aktivt fortsätta värna civilsamhällets självständighet i dess röstbärrroll.

Förslag: Statliga myndigheter ska årligen rapportera om de kontakter och samråd som myndigheten inom ramen för sitt uppdrag har haft med det civila samhället och när så bedöms relevant.

Regeringen ska årligen till riksdagen rapportera de kontakter och samråd som statliga myndigheter och Regeringskansliet har haft med det civila samhället.

Riksteaterns kommentar: Riksteatern vill trycka på betydelsen av transparens och civila samhällets möjlighet att ta del av de skriftliga rapporterna. Det bör också finnas en möjlighet för civilsamhället att ifrågasätta eventuella myndigheter som inte bedömer det relevant att ha kontakt med civila samhället, under förutsättning att det finns ett civilsamhälle inom det område som berör myndigheten.

- Riksteatern delar utredningens analys och bedömning och vi stödjer ovan förslag.
- Riksteatern föreslår att förslaget följs upp och utvärderas vartannat år.

4.1.5 Vikten av strukturer för dialog och inflytande

Bedömning: Den politiska ledningen bör delta mer i befintlig struktur för dialog med det civila samhället på nationell nivå. Fortlöpande uppföljning av de åtgärder som parterna gör i samband med dialogen bör fortsatt säkerställas.

Överenskommelseprocesser och andra modeller för strukturerade samtal bör användas för samverkan med det civila samhällets organisationer lokalt och regionalt.

I de pågående eller planerade dialog- och överenskommelseprocesserna bör kommuner och landsting också bjuda in nätverk och andra delar av civilsamhället som inte har en formaliserad juridisk form.

Riksteaterns kommentar: Bedömningen att den politiska ledningen bör delta inom ramen för befintlig struktur för dialog med civilsamhället är bra, ett önskemål som förts fram vid flera tillfällen av civilsamhället. Både i medborgardialoger och också i samråd med civilsamhället har det varit svagt med den politiska närvaron. Behovet att få en rak dialog med politiken grundar sig i en önskan om att våra frågor inte ska filtreras genom tjänstepersoner och att civilsamhället vill föra dialog med de som ytterst kan verkställa våra förslag. All den tid och det engagemang som tas i anspråk för att föra dialog och samråd behöver försvaras i våra organisationer och måste därmed ge något tillbaka.

- Riksteatern delar utredningens bedömning

4.2.1 Kunskapsbrist hos det offentliga

Förslag: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) får ett utbildningsuppdrag att arbeta kompetenshöjande mot statliga myndigheter, kommuner och landsting i frågor som rör civilsamhället. Uppdraget ska genomföras i samråd med relevanta aktörer, såsom SKL, högskolesektorn och civilsamhällets organisationer. Uppdraget åtföljs av särskild finansiering.

Riksteaterns kommentar: Vi delar utredningens analys över att det finns brister i kunskapen hos det offentliga om civilsamhället. Vi ser även att det finns behov av

åtgärder för att utbilda och öka på kunskapen om civilsamhället. Det vi ställer oss frågande inför är varför uppdraget landar hos en statlig myndighet. MUCF har ganska nyligen fått uppdraget att inom myndigheten ansvara för civilsamhällsfrågorna. En stor del av organisationslivet har därför inte tidigare haft kontakt eller samarbete med MUCF. Riksteatern ifrågasätter om den breda kompetensen finns på myndigheten. Om uppdraget består i att förmedla politiken om civila samhället och EU-koden är myndigheten klart lämpad och kvalificerad. Men om uppdraget innebär att utbilda "god kunskap om civilsamhällets villkor och förutsättningar" anser Riksteatern att uppdraget bör ges det civila samhället. Det är i organisationerna inom de olika verksamhetsområdena- politikområden som den djupa kompetensen finns. Det finns flera stora samarbetsorganisationer som skulle kunna driva utbildning om våra villkor och förutsättningar. Ställ kravet att organisationerna måste samverka med MUCF och SKL men ge uppdrag och resurser till civila samhällets organisationer. Förslaget om att utvärdera den föreslagna satsningen i slutet av tidsperioden anser Riksteatern vara bra och viktigt att det görs.

- Riksteatern avslår utredningens förslag att uppdra åt MUCF utbildningsuppdrag om civilsamhället
- Riksteatern föreslår att detta uppdrag tillfaller civila samhällets organisationer i samverkan med MUCF och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)

4.2.2 Ändrade organiseringsmönster kan minska det offentliga vilja att lyssna till det civila samhällets organisationer

Bedömning: Organisationernas roll i demokratin bör värnas när nya sätt att löpande samla in medborgarnas synpunkter och åsikter används.

Riksteaterns kommentar: Vi delar utredningens beskrivning och analys om det offentliga minskade intresse av att lyssna till civila samhällets organisationer och att det är problematiskt. Vad utredningen missar att belysa i sitt resonemang är de demokratiska frågetecken och svårigheter som medborgardialoger har. I rapporten "Det våras för medborgardialoger" av Nazem Tahviladeh (Demokratiutredningen) framstår dialogerna som triviala arrangemang till etablerade beslutsprocesser och att de tenderar att domineras av experter. Offentlig förvaltning utformar agendan, sätter ramarna och förvaltar processerna vilket avgör handlingsutrymmet för deltagarna. I vilken omfattning dessa forum påverkar beslut är inte transparent. Det civila samhällets organisationer har en högre kapacitet att följa upp frågor och arbetar mer långsiktigt. Risken att frågeställningarna försvinner när du som enskild person går hem till dig är betydligt högre än när frågan tas tillbaka till föreningen.

På kulturförvaltningarna i landet förs en diskussion om vad civilsamhället är och det syns tydligt i flera kulturplaner att man inte klarar av att definiera begreppet. På ungdomssidan har man i samråden inte lyckats hitta föreningslivet och det blir enskilda unga vuxna som bjuds in till samtal. Konsekvensen blir att de unga

anonymiseras och att deras åsikter inte tas tillvara. Många unga röster är också tydliga med att de inte vare sig vill delta i skendemokratiska samråd eller vara alibi för offentlig förvaltning.

För att inte förtroendet för dialoger som del i de demokratiska processerna nationellt, regionalt och lokalt ska försvinna eller i värsta fall uppfattas som skendemokratiska, behövs att en betydligt skarpare analys än den som i utredningen görs. Det är en stor och komplex fråga men väldigt viktig med tanke på att så mycket tillit sätts på att frågor ska lösas genom samråd eller dialoger. Speciellt när vi ser brister som gör att mycket återstår i arbetet med att utveckla legitima, representativa, kvalitativa och transparenta processer. Ideell kulturallians har tagit fram ett metodverktyg som ska prövas i samarbete med några regioner inom kultursamverkansmodellen i syfte att kvalitetssäkra samråden.

4.2.5 Förutsättningar för civilsamhället att delta i samråd och möten

Bedömning: Statliga myndigheter, kommuner och landsting bör använda och utveckla metoder och vägledande dokument för samråd med civilsamhället.

Riksteaterns kommentar: En tendens är att vi går mot allt bredare dialoger. Partgemensamt Forum är ett sådant exempel på statlig nivå och motsvarande på regional nivå är exempelvis överenskommelsen i Skåne där alla verksamhetsområden omfattas. Risken med de nästan institutionaliserade samråden är att det är en begränsad del av civilsamhället som är representerat. De stora skillnaderna mellan organisationernas förutsättningar gör att många inte har råd att delta i formella samråd.

En tredjedel av utredningens förslag förutsätter att civilsamhället bidrar med sin tid och kunskap. Det räknas på vad myndigheters omkostnader blir med de nya uppdragen och vilka medel som måste tillskjutas. För civilsamhällets räkning är det upp till oss själva att avgöra i vilken mån och intresse vi har att ha ökade kontakter med det offentliga. Om det fanns en seriös ambition att få till en bred representation från civilsamhället borde utredningen lagt fram förslag om att täcka lönebortfall och omkostnader för vår medverkan.

Under flera år har samtal förts inom kultursamverkansmodellen på kulturområdet och genom överenskommelserna inom sociala- och integrationsområdet och det hade varit intressant om utredningen ställt en rad kritiska frågor som t.ex. vilka får vara med? Vilken effekt får samråden? På vilket sätt gagnas civilsamhället? Blir vår röst starkare? Värnas vårt oberoende? Vari ligger riskerna? I det fortsatta arbetet med att utveckla dialogerna hade det stärkt civila samhället om utredningen ifrågasatt och problematiserat mer.

4.3.2 Mångfald inom organisationerna

Förslag: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) får i uppdrag att utreda vad som hindrar underrepresenterade grupper i det civila samhällets organisationer.

MUCF får vidare uppdrag att i nära samverkan med civilsamhällets organisationer arrangera regelbundet återkommande konferenser om mångfaldsfrågor i syfte att sprida kunskap och erfarenheter.

MUCF får också i uppdrag att fördela bidrag till satsningar inom det civila samhällets organisationer för att undanröja interna hinder för ökad mångfald.

Riksteaterns kommentar: Kunskapen om vilka trösklar som finns för underrepresenterade grupper att delta i civilsamhällets organisationer eller att själva organisera sig behöver öka.

Kompetens finns när det gäller mångfaldsfrågor inom det civila samhället. SIOS som är en av Ideell kulturallians medlemsorganisationer har under några år drivit projektet om rasism och intolerans. Lärdomar har dragits under projektets gång och frågan är hur kunskapen kan spridas till övriga civilsamhället.

Förslaget att MUCF ska utreda vad som hindrar underrepresenterade grupper i det civila samhället bör kompletteras. Riksteatern föreslår en ny skrivning.

- Riksteatern föreslår följande formulering på första förslaget: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) får i uppdrag att utreda vad som hindrar underrepresenterade grupper i samhället att organisera sig eller engagera sig i det civila samhällets organisationer.
- Riksteatern avslår förslaget att MUCF ska ges uppdraget att arrangera konferenser om mångfaldsfrågor.
- Riksteatern föreslår att civilsamhällets organisationer får uppdraget att arrangera konferenser om mångfaldsfrågor.
- Riksteatern föreslår att MUCF ges uppdraget att bedöma ansökningar och fördela bidragen till konferenserna.
- Riksteatern stödjer förslaget om satsningarna för att undanröja interna hinder för mångfald.

4.3.3 Nya organisationer

Bedömning: Vid bidragsgivning till paraplyorganisationer på lokal, regional och nationell nivå bör övervägas om krav ska ställas på att paraplyorganisationen erbjuder stöd till nya föreningar eller organisationer.

Riksteaterns kommentar: Ett stort hinder för ett växande och blomstrande föreningsliv är att inga nya medel tillförs delar av det civila samhället. Stödet står still och ingen uppräknings sker och det innebär över tid ett minskat stöd till

organisationerna. Det betyder att när nya organisationer bildas ska samma kaka delas på fler. I det lokala har bidragen kraftigt minskat för flera organisationer exempelvis har studieförbunden under en 10 års period förlorat 800 miljoner kr. Ideell kulturallians har fått dessa signaler från fler av sina medlemmar. Många av IKA:s medlemmars regionala föreningar erhåller inga medel alls.

I utredningens direktiv fanns inte frågan om finansiering med och kanske är det därför att frågan om stöd till nyblivna organisationer hänvisas till paraplyorganisationerna och blir en fråga om mångfald. I utredningen beskriver man hur flera enskilda organisationer arbetar för att fånga upp nya rörelser och skapa lokala nätverk. Det görs stora insatser inom civilsamhället för att få fler att engagera sig och delta. Många organisationer tar här på sig ett viktigt och stort ansvar.

I sammanhanget lyfts paraplyorganisationerna i rollen som möjliggörare för att små organisationer kan göra sin röst hörd. Paraplyerna står även för kompetensutveckling och erfarenhetsspridning. Utredningen konstaterar att de statliga bidragen till paraplyorganisationerna på nationell nivå ser väldigt olika ut, det är också en sanning i ett regionalt perspektiv. Stödet till paraplyorganisationer är väldigt ojämnt och framförallt saknas en analys över varför vissa verksamheter har stöd och andra inte. Detta slår hårt på föreningslivet inom kulturen och speciellt för Ideell kulturallians arbete med att stärka kulturföreningarnas röst på den regionala nivån. IKAs medlemsorganisationer har insett värdet i att mobilisera sig genom samverkan regionalt, då få har regionala stöd. Men för att klara av att samla organisationerna, stå för kompetensutveckling och kunskapsbyggande och spridning krävs resurser. Det måste finnas utrymme i regionerna att stötta organisationer som väljer att gå samman och vara en part i dialogen.

Riksteatern hade velat se en betydligt skarpare skrivning än att det kan "finnas argument" att se över bidragen. Istället läggs ytterligare ett uppdrag kopplat till bidraget.

4.3.4 Ökad social sammanhållning

Förslag: En statlig delegation tillsätts med uppdrag att i nära samverkan med civilsamhällets organisationer och berörda kommuner etablera långsiktiga lokala plattformar för det civila samhället i socioekonomiskt utsatta bostadsområden.

Riksteaterns kommentar: Satsningarna i de socioekonomiskt utsatta bostadsområdena måste vara långsiktiga. För att skapa kontinuitet krävs samverkan mellan etablerade parter inom civila samhället och de medborgare som ska vara med för att göra den sociala sammanhållningen möjlig. Förslaget om att skapa lokala plattformar är en bra idé och Riksteatern stödjer ett sådant initiativ. Förslaget om att inrätta ett kansli på statlig nivå behöver precis som föreslås, utredas vidare. I den utredningen bör man också utreda om inte regionerna/länen tillsammans med civila samhället borde vara mer lämpade att etablera lokala plattformar. Att ha en

statlig delegation utan egna resurser förutom omkostnaderna för ett kansli i en så viktig insats tycks osäkert.

- Riksteatern stödjer tillsättningen av en statlig delegation.

5.1.1 Samhällets bristande tilltro och förståelse för civilsamhället

Bedömning: Det bör inte införas en lag om ideella föreningar och för närvarande inte heller en lagreglerad frivillig registrering av ideella föreningar.

Riksteaterns kommentar: Riksteatern stödjer utredningens bedömning att det inte bör inrättas en lag om ideella föreningar eller upprättas ett register.

5.1.2 Bristande kunskap om det civila samhället

Bedömning: Statliga myndigheter bör inom sina respektive verksamheter bidra till att politiken för det civila samhället genomförs.

Det bör i samband med arbetet med myndighetsstyrningen övervägas om ett förtydligande av att myndigheten ska samarbeta med det civila samhällets organisationer ska föras in i instruktionen för enskilda myndigheter.

I de regelbundna kontakterna mellan regeringen och myndigheterna bör frågan om myndighetens samverkan med det civila samhället diskuteras.

Förslag: Ett tillägg görs i bestämmelsen i myndighetsförordningen om myndigheters skyldighet att samarbeta med myndigheter och andra så att det anges att samarbetet med andra även ska omfatta det civila samhällets organisationer när det är relevant för genomförandet av myndighetens uppdrag.

Vid varje rekrytering av en myndighetschef ska ansvarigt departement överväga om kunskap om och erfarenhet från det civila samhället ska ingå i den kravprofil som upprättas, antingen som ett krav eller som en merit.

Riksteaterns kommentar: Föreningslivet möts ibland av okunskap, ointresse eller ovilja att förstå vad civilsamhället är. Det finns flera exempel på när myndigheter inte tar till vara på den kompetens som civilsamhället erbjuder. Civilsamhällets organisationer står många gånger till myndigheters förfogande och är villiga att dela med sig av sina erfarenheter och sin kunskap. Riksteatern stödjer förslaget om att ett förtydligande om myndighetens ansvar att samarbeta med civila samhället skrivs in i förordningen. Risken är annars att förslaget får betydelse endast när en myndighet redan är öppen och mottaglig.

Riksteatern stödjer också att myndigheterna ska bidra till att politiken för det civila samhället genomförs. Det skulle bidra med att civilsamhällspolitik blev känt även inom andra politikområden. För kulturen skulle det kunna bidra till att stödja civila samhället inom kultursamverkansmodellen. Genom att lyfta målet om att förbättra förutsättningarna för civilsamhället skulle syftet med samråden inom modellen öka intresset för civilsamhället att delta.

Riksteatern vill under denna rubrik också lyfta behovet av aktuell och relevant statistik på föreningsverksamhet på kulturområdet. Bristande kunskap om oss är också en fråga om behovet av att ha tillförlitligt statistiskt underlag att luta sig emot. Det finns ingen myndighet idag som har ansvar för att ta fram statistik på våra verksamheter. De modeller som SOM institutet och SCB bygger sin statistik på är föråldrad. Även om statistik till viss del behöver se likadan ut över tid för att kunna göra jämförelser över tid måste ändå nya parametrar och frågeställningar tas fram.

- Riksteatern stödjer utredningens förslag om tillägg i bestämmelsen i myndighetsförordningen.
- Riksteatern stödjer förslaget om att kunskap eller erfarenhet om civilsamhället ska ses som merit i tillsättande av myndighetschefer.
- Riksteatern föreslår att Myndigheten för kulturanalys får en förstärkt och preciserat statistikuppdrag om civilsamhällets utbredning och verksamhet på kulturområdet.

5.1.3 Hänsyn tas inte till det civila samhällets särart

Förslag: Det införs ett krav i kommittéförordningen på att om förslagen i ett betänkande har betydelse för villkoren för det civila samhällets organisationer ska konsekvenserna i det avseendet redovisas i betänkandet.

Det införs också krav på i förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning om förvaltningsmyndigheter att i samband med regelgivning som kan påverka organisationerna inom det civila samhällets ska göra en konsekvensutredning avseende vilka effekter som ett genomförande av de nya eller ändrade reglerna får för dessa organisationer.

Riksteaterns kommentar: Tillsammans med Riksidrottsförbundet och företrädare från övriga delar av civilsamhället uppmanade Ideell kulturallians regeringen att utreda problemet med att allt fler myndigheter likställer ideella allmännyttiga verksamheter med privat näringsverksamhet. Det fanns flera fall där myndigheter suddat ut gränserna mellan föreningsdriven verksamhet och offentlig verksamhet. Även under utredningens gång uppstod nya fall där negativa tolkningar och tillämpningen av olika regelverk inkräktar på föreningslivet. Utredningen visar på ett komplicerat och komplext område då det kan kopplas både till juridiska avvägningar och också EU-lagstiftning. Vad utredningen föreslår är att angelägna och svårlösta frågeställningar bereds vidare och i andra mindre komplicerade frågor visa på utrymmen i regelverken. Riksteatern vill peka på vikten av att de frågeställningar som föreslås vidare beredning, skyndsamt utreds vidare. Då flera av utredningens förslag bygger på att uppmana annan tolkning av regelverk behöver dessa förslag följas upp.

Under utredningens gång uppstod nya fall där tillämpningen av regelverk skapade problem för civilsamhället. Den här typen av frågeställningar kommer inte att försvinna utan lär uppstå även framöver. Riksteatern tror att en ombudsman för civilsamhället skulle kunna vara en väg att gå för att säkerställa att frågor följs upp och att nya uppkomna frågeställningar kan adresseras.

- Riksteatern stödjer utredningens förslag.

5.1.4 Svårigheter att finansiera verksamhet

Förslag: En översyn ska göras av kriterierna för stöd ur Allmänna arvsfonden enligt lagen om Allmänna arvsfonden, i syfte att möjliggöra långsiktigt stöd.

Riksteaterns kommentar: Riksteatern stödjer förslaget om att en översyn av kriterierna görs. Vi anser att översynen inte ska begränsas till att enbart titta på det långsiktiga stödet och kriteriet nyskapande, utan att en total översyn görs av fonden.

- Riksteatern stödjer utredningens förslag men med tillägg att om en översyn ska genomföras bör den titta på alla delar av fonden.

5.2.7 Civilsamhällets deltagande i mottagande av asylsökande

Bedömning: Regeringen bör överväga åtgärder som underlättar för det civila samhällets organisationer att långsiktigt bidra till verksamheter som gör tiden i väntan på beslut om uppehållstillstånd meningsfull och förbättrar möjligheten till en snabbare etablering i samhälle, t.ex. svenskundervisning och sociala mötesplatser.

Riksteaterns kommentar: Riksteatern ser också behovet av åtgärder som underlättar för civila samhället att bidra till verksamheter för asylsökande. Den roll som kulturen kan spela i detta arbete måste lyftas fram. Det pågår breda samarbeten mellan organisationer på lokal nivå och innan förslag på åtgärder läggs av regeringen vore ett "sakråd" om vilka insatser som behövs, vara en bra form för att ta frågan vidare.

5.2.10 Fortifikationsverkets markupplåtelse

Förslag: En översyn ska ske av bestämmelsen om upplåtelse i förordningen om förvaltning av statliga fastigheter m.m. i syfte att införa ett undantag i bestämmelsen som möjliggör att avgift inte tas ut för korttidsupplåtelser av allmännyttiga, ideella organisationer.

Bedömning: Fortifikationsverket bör se över och förtydliga sin information på webbplatsen bl.a. med avseende på civilsamhällets verksamhet.

Riksteaterns kommentar: Arbetet inom regeringens program för en nationell skogspolitik har som sina fokusområden skogens sociala värden och lyfter frågan om tillgång till skog och mark bland annat för olika typer av kulturarrangemang. Det finns de inom Ideell kulturallians som använder naturen som sin spelplats.

Förbättrad tillgång till Fortifikationsverkets mark och byggnader vore till stor nytta för de medlemsförbunden.

5.3.2 Övergripande hinder finns även på lokal och regional nivå

Bedömning: Det bör övervägas vilka förenklningar som är möjliga att göra av rutiner och krav i samband med ansökningar om redovisning av kommunala bidrag.

Riksteaterns kommentar: När kultursamverkansmodellen skulle prövas under 2010 uppstod diskussioner runt statens krav på regionerna, för mycket detaljstyrning i modellen, tyckte flera av pilotregionerna, bl.a. region Skåne. Själva hade region Skåne ett tiosidigt dokument med regler och krav som skulle uppfyllas om man ville få bidrag som regional ungdomsförening. Få önskar ökad byråkratisering men en offentlig förvaltning har trots allt muskler för att klara av administration på ett sätt som inte civilsamhället har.

I det breda lokala föreningslivet uppstår problem när kraven blir för stora och snärjiga och svåra att tolka. Eller när regler uppfattas som orimliga och inte står i proportion till ett anslag. Bidragssystemen måste ta hänsyn till hur föreningslivet är organiserat och vilka verksamheter som bedrivs. Risken är att kommuner snävar in i gamla förlegade ramar som gör att vissa verksamheter trots relevans inte kommer in i systemen. För att förenkla hanteringen måste ansökningar och rapporter och redovisningar kunna ske digitalt. Det är också viktigt med transparens i bidragshanteringen.

Stödet till civilsamhället måste ses som en möjlighet för kommunerna att med ett litet bidrag få väldigt mycket tillbaka. Det borde ligga i deras intresse att föreningslivet får sitt stöd och göra det så enkelt som möjligt. Bidragen till föreningslivet måste bygga på en idé om att vår verksamhet är betydelsefull för det lokala samhället. Kravet på kommunerna måste vara att kontinuerligt ifrågasätta och kritiskt granska regler som kan skapa svårigheter för föreningslivet att klara av. Att sträva mot förenklningar och hitta stödmetoder som hjälper de allra svagaste och minsta föreningarna.

5.3.3 Från överenskommelser till konkreta planer

Bedömning: De lokala och regionala parterna i dialoger, överenskommelser och liknande samarbetsmodeller kan överväga att omsätta de långsiktiga målsättningarna i gemensam planering, t.ex. genom handlings- och uppdragsplaner.

Riksteatern menar att kommunerna behöver se föreningslivet som en jämlik part. Det är viktigt att samråd sker med föreningslivet innan kommunerna beslutat om uppdrag och resursfördelning. Att se den kompetens och de möjligheter som ett starkt föreningsliv innebär. Att värna vår roll som röstbärare och opinionsbildare.

Utredningen fokuserar helt och hållet på överenskommelsen såsom det inte finns andra samarbetsmodeller. Riksteatern saknar att utredningen inte plockar in

kultursamverkansmodellen i resonemanget. Utifrån Riksteaterns och Ideell kulturallians perspektiv skulle modellen gynnas av att konkreta handlingsplaner kopplades till de samråd som förs runt kulturplanerna. Behovet av att vara konkret är stort.

5.3.4 Civilsamhället efterfrågar lokaler till låg kostnad

Bedömning: Kommunerna kan stödja civilsamhällets verksamhet genom att utnyttja befintligt utrymme i regelverket att subventionera lokalhyra. Kommunerna kan också stödja civilsamhällets verksamhet genom att beakta civilsamhällets lokalbehov i arbetet med samhällsplanering.

Riksteaterns kommentar: Brist på lokaler är ett av hindren som nämns efter ekonomiska förutsättningar för att kunna bedriva verksamhet. Behovet av fysiska mötesplatser är stort och väldigt viktigt för att vi ska kunna ha kulturverksamhet i hela landet. Avsaknaden av mötesplatser på landsbygden och i socioekonomiskt utsatta områden leder till att det är svårt för kulturföreningar att verka. Det spelar ingen roll om vi är på landsbygden, i centrala storstäder eller ytterområden med eller utan socioekonomiska problem är behov av kulturella mötesplatser av ytterst stor vikt för samhället.

Myndigheten för kulturanalys lyfter i sin rapport "Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys" och skriver om utmaningen med filterbubblor. Stora mängder data om människors kulturvanor samlas in och analyseras i kommersiellt syfte. Med hjälp av stora datamängder kan den kommersiella kulturen delvis anpassas till efterfrågan. Utvecklingen tycks gå mot alltmer individanpassade tjänster på internet där algoritmer styr så att medborgare får skräddarsydda både träfflistor från sökmotorer (som Google) och kulturtips från olika "onlinetjänster" (som Spotify), baserade på deras tidigare sökningar och kulturkonsumtion på nätet. Sammantaget riskerar utvecklingen att leda till att människor hamnar i det som Eli Pariser kallar filterbubblor där etablerade världsbilder och kulturvanor bekräftas och reproduceras. Risken att filterbubblorna leder till polarisering av åsikter och verklighetsuppfattningar minskar om människor är medie- och informationskunniga.

Denna trend gör att politiken behöver fundera över hur de bör verka för att lyfta fram alternativ för människor att mötas utanför dessa bubblor. Då behovet är stort speciellt bland unga människor att hitta rum att vara i finns det stora möjligheter genom att satsa på att skapa nya mötesplatser och rusta upp och satsa på de lokaler som redan finns. Stöd civilsamhället i arbetet med att skapa rum för kultur, föreningsdrivna lokaler där lokalsamhället kan vara med och bestämma verksamhet.

Idag talar vi om att det behöver byggas 720 000 nya lägenheter, vi närmar oss en miljonprogram satsning. I detta sammanhang vill Riksteatern lyfta vikten av att det finns kulturlokaler i dessa områden. I arbetet med samhällsplaneringen bör civil-

samhällets lokalbehov beaktas. Civilsamhället bör därför bjudas in och finnas representerat tidigt i planeringsprocesserna.

Riksteatern efterlyser också att kartläggningar görs över vilka lokaler och mötesplatser som finns i kommunerna.

5.3.5 Synpunkter på bidragsgivningen

Bedömning: Genom att utnyttja de möjligheter som finns kan kommuner och landsting utforma sin bidragsgivning till civilsamhället i syfte att möta några av de utmaningar som civilsamhället upplever. Eventuella förändringar i bidragssystem bör föregås av en analys av det lokala och regionala civilsamhällets behov i relation till kommunens önskemål om inriktning på samarbetet. Några utgångspunkter i analysen kan vara behovet av finansiering för verksamheter som går över flera delar av den kommunala organisationen, möjligheterna att tillmötesgå civilsamhällets önskemål om ökade planeringsförutsättningar samt behovet av ett tillfälligt stöd för nya organisationer.

Riksteaterns kommentar: Vad utredningen visar är att det finns utrymme att utforma regler i syfte att möta föreningslivets behov. Genom att exemplifiera hur andra kommuner gjort blir det tydligt att det går att stödja föreningslivet genom långsiktig bidragsgivning eller att subventionera lokalhyra.

Vi har ett bidragssystem som skiftar mellan olika kommuner och skapar därmed skilda villkor för att bedriva verksamhet med bra kvalitet. Detta är både kortsiktigt och orättvist. Riksteatern ser ett stort behov av system som skapar förutsättningar för långsiktig och strukturell uppbyggnad.

Civilsamhällets egeninsats är många gånger betydligt större än det kommunala föreningsbidraget som ges. Bara Hembygdsrörelsens statistik visar att medlemmar varje år bidrar med ett värde motsvarande 1 miljard kronor i ideellt arbete, medlemsavgifter och andra intäkter medan stat, kommuner och landsting/region bidrar med omkring 30 miljoner kronor sammanlagt. Dessa siffror visar inte bara vad de små investeringar som görs av offentligheten genererar tillbaka, utan också hur stabilt och starkt civilsamhället står på egna ben. Det visar hur civilsamhället tar ett långsiktigt ansvar för sina verksamheter i det lokala samhället. Kommuner och landsting bör ha större förtroende för civilsamhällets ansvarstagande och kunskap samt kapacitet istället för att detaljstyra genom kortsiktig och ibland styrande bidragssystem.

Riksteatern har två förslag som skulle hjälpa föreningslivet speciellt på den lokala och regionala nivån. Det ena förslaget är att momsbefria köp av tjänster för att möjliggöra att flera föreningar kan gå samman och delfinansiera en tjänst. Det andra förslaget är lika villkor som idrottsrörelsen har i form av att slippa betala arbetsgivaravgifter för ledare upp till ett halvt basbelopp. Det är svårt att i längden försvara att endast idrottsrörelsen ska ha denna typ av ekonomisk fördel.

- Riksteatern föreslår att momsbefria köp av tjänster mellan föreningar.
- Riksteatern föreslår att föreningslivet undantas att betala arbetsgivareavgift för ledare upp till ett halvt basbelopp.

6.4.5 Idéburet offentligt partnerskap

Bedömning: Den föreslagna regleringen om att upphandling av sociala tjänster eller andra särskilda tjänster vars värde understiger tillämpligt tröskelvärde och som inte har ett gränsöverskridande intresse inte ska omfattas av lagen om offentlig upphandling, kommer att ge kommuner och landsting ökad frihet och flexibilitet vid överlämnande av utförandet av sådana tjänster till idéburna organisationer utan att riskera att idéburna offentliga partnerskap strider mot upphandlingsrätten.

Riksteaterns kommentar: Riksteatern ser gärna att IOP kan vara ett offentligt partnerskap som även kan gälla andra verksamheter inom exempelvis kulturområdet när upphandling av tjänster råder.

- Riksteatern stödjer utredningens förslag.

7.6.3 Översyn av befintlig information

Bedömning: Information och stöd på nationell, regional och lokal nivå som vänder sig till civilsamhället bör vara enkel att finna och lätt att känna igen sig i.

Förslag: Relevanta statliga myndigheter får i uppdrag att tydliggöra och anpassa informationen och stödet för att möta civilsamhällets behov.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) får i uppdrag att inom ramen för arbetet i MUCF:s myndighetsnätverk och tillsammans med deltagande myndigheter utveckla och samordna strukturen på den information som statliga myndigheter erbjuder civilsamhället på sina webbplatser.

- Riksteatern stödjer utredningens förslag.

7.6.4 Webbaserad guide med utgångspunkt i kritiska skeden

Bedömning: Det administrativa stödet bör inriktas på information och stöd som civilsamhällets organisationer behöver i olika skeden när en organisation vill utveckla själva organisationen eller inriktningen på den egna verksamheten.

Förslag: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) får i uppdrag att, tillsammans med företrädare för myndigheter, Sveriges Kommuner och Landsting och civilsamhället, ta fram en webbaserad guide av typen "vanliga frågor" med utgångspunkt i avgörande skeden. Guiden ska också ge information om olika finansieringsformer, däribland EU-fonder.

Riksteaterns kommentar: Behovet av att få fram information som är lättillgänglig finns bland föreningslivet. Mycket information finns redan inom civila samhällets egna organisationer. Men för de grupper som är fristående organisationer kan

informationen vara svår att hitta. Behovet av uppdateringen av guiden tas upp av utredningen och förslaget är ett formaliserat samarbete mellan parterna. Detta måste ses som ett uppdrag utanför den vanliga verksamheten för civila samhällets organisationer. Riksteatern anser att ett sådant uppdrag skall generera ersättning för civila samhällets representanter. Det bör beräknas in i kostnaden för förslaget.

- Riksteatern stödjer utredningens förslag
- Riksteatern föreslår att civilsamhället ska erhålla ersättning för uppdraget att bistå i arbetet med en webbsida.
- Riksteatern föreslår att paraplyorganisationerna bör få möjlighet att finansiera arbetet med att utveckla hemsidor med information om stöd- bidragsmöjligheter och om lagar och regler.

Riksteatern ser fram emot regeringens svar på utredningen och hoppas på förslag som stärker det civila samhället.

Norsborg 2016-07-12

Magnus Aspegren
vd